

H. Kothe načelno razmišlja o pomenu agrarne etnografije v zvezi z ustanovitvijo urada za to panogo pri Inštitutu za nemško etnografijo v Berlinu. Raziskavanja o razširjenosti in starosti poljedelstva z lopato postavlja za izhodišče preiskovanja starejših poljedelskih kultur ter podaja nadroben načrt dela nove ustanove.

W. Ruben razbira iz kulture nekaterih indijskih plemen gradivo k zgodovini predarijskih plemen Indije.

Oba zvezka nove serije sta dokaz resnega prizadevanja in nudita obema sorodnima vedama koristna dognanja ter pobude.

Vilko Novak

Karl — Heinz Otto, *Die sozialökonomischen Verhältnisse bei den Stämmen der Leubinger Kultur in Mitteldeutschland*. Beitrag zur Periodisierung der Geschichte der Urgesellschaft in Mitteleuropa, insbesondere zur Frage der militärischen Demokratie. Ethnographisch-archäologische Forschungen 3, Teil 1. 1955. VEB Deutscher Verlag der wissenschaften Berlin. Str. 124.

Po karakteristiki leubinske kulture podaja avtor po literaturi njene gospodarske osnove in domneva, da je v njej živinoreja verjetno prevladovala nad poljedelstvom. Razbira možnost obstoja raznih poljskih orodij. Kovinska tehnika je dosegla visoko stopnjo in prav to področje nakazuje še mnoga nerešena vprašanja. Ko našteje produkcijska orodja iz kamna, kosti, lesa in kovine, n drobneje obravnava kovinska orožja, izdelovanje keramike brez vretena, predenje in tkanje, plug, smuke iz drogov in voz. V poglavju »K vprašanju proizvodnih razmer« govori o hišni produkciji o delu specialistov in domneva, da se je v leubinski kulturi pričel razvoj skupne lastnine in posebne lastnine zadrug. V kolektivnih strokovnjakov sluti razvoj neke vrste rodovne obrti.

Posebej se pisatelj ustavlja ob začetkih blagovne proizvodnje, ko je v prvi stopnji dobe bron kovinsko središče srednje Nemčije proizvajalo kovino za zamenjavo v naraščajoči meri. Zato je ta dobila pomen denarja. — Mnogo prostora posveča Otto menjalni trgovini in — kot še na drugih mestih — preveč citira po raznih drugih avtorjih definicije in teorije. Zanika mnenje nekaterih, da bi bil v tej dobi brezrazredne družbe že razvit stan trgovcev. Zavrača tudi možnost trgovanja s Prednjo Azijo in meni, da se je blago zamenjavalo od rodu do rodu, od plemena do plemena.

V številnih najdbah zakladov vidi kopičenje imetja gensov, ne pa posledice katastrof ali imetje potujočih trgovcev. Nastop kovine kot denarja mu je važen kriterij za določitev družbeno gospodarskega stanja leubinske kulture. — Zadnje poglavje prvega dela o socialni diferenciaciji je najboljše (47—74). Avtor pobija dosedanje mnenje o značaju tako imenovanih »knežjih grobov« v Srednji Nemčiji, analizira gmotno stanje jamskih grobov, pokopaliških najdb, zlasti pa primere dvojnega pokopa, ki so pobudili mnoge razlage. Otto meni, da kažejo ti vsekakor družbeno diferenciacijo, bodisi nižje mesto žene v družbi, plemenskega glavarja ali morda obstoj sužnjev v »knežjem« okolju. Množični grobovi krijejo morda sužnje ali žrtvovane ujetnike.

Kako se v duhovnem življenju družbe in nje politični ureditvi odraža razkroj enotnosti med proizvodnimi silami in proizvodnimi razmerami, to obravnava pisatelj v drugem delu knjige pod naslovom »O organizaciji in ureditvi leubinskih rodov in plemen«. Po uvodu o metodi raziskovanja, v katerem se obširno ustavlja ob kitajski analogiji iz Hsiaotuna, prehaja k oznaki glavarjev, vojskovodij in duhovnikov, katerih pridevke v grobovih analizira. V poglavju o rodovih, plemenih in plemenskih zvezah sklepa, da so v leubinski kulturi odkrita pokopališča rodovna, čeprav njih ostanki ne dovoljujejo razdelitve v krajevne skupine. Postavlja pa s pridržkom tezo, da so nekatere skupine tvorile plemensko zvezo, ki jo je vodilo pleme v območju Saale-Unstrut, bogato s kovinami. V nasprotju s Childoom, ki je domneval, da je neka gosposka plast s trakasto keramiko podjarmila unjetiško prebivalstvo Srednje Nemčije, meni Otto, da je unjetiško ljudstvo vladalo nad ostanki plemen s trakasto keramiko. Zaključuje s hipotezo, da je konec leubinske kulture povzročil morda propad vojaško politične zveze, katere labilni značaj ni mogel stopiti plemen v ljudstvo.

Zadnje poglavje obravnava vojaško demokracijo, ki naj bi jo bil dosegel razvoj leubiških plemen. Iz celih strani citatov in analogij pa se avtorjeve domneve kaj medlo odražajo. Podobno učinkuje tudi poslednje poglavje, v katerem skuša avtor uvrstiti vojaško demokracijo leubiške kulture v okvir raznih periodizacij. Ob koncu označuje pisatelj sam svoje delo kot poskus, ki je bil doslej nenavaden, svoje dognanje pa kot »zelo verjetno« ter prepušča njegovo upravičenost diskusiji.

Vilko Novak

Römische Forschungen in Niederösterreich. Band III. Carnuntina. Vorträge beim internationalen Kongress der Altertumsforscher. Carnuntum 1955. Herausgegeben von Erich Swoboda. 1956, Graz-Köln, Verlag Hermann Böhlaus Nachf. 201 strani in XXIV tabel.

E. Swoboda poudarja v svoji uvodni besedi velik pomen študija rimske provincialne arheologije in zgodovinske sinteze na osnovi arheoloških podatkov.

Članek *L'Algerie romaine et la Pannonie* Jeana Baradeza govori o vojaških enotah iz Panonije, ki so bile v Afriki. Obravnava posadke v Numidiji in Mavretaniji. Podatke so dala zlasti izkopavanja v večjih in vojaško pomembnih krajih afriških provinc.

Denis van Berchem razpravlja v članku *Les Marcomans au service de l'empire*, na katero pleme Markomanov se nanaša omemba *tribunus gentis Marcomannorum* v *Notitia dignitatum* Oc XXXIV. 24. Po natančnem pregledu omenjenega odstavka in po primerjavi z ostalimi zgodovinskimi podatki se avtor odloči za to, da so tu omenjeni Markomani, ki so prišli v Panonijo v času Galiena, ne pa tisti iz začetka 4. stoletja, kot se je mislilo doslej.

A. Betz navaja v članku *Zur Dislokation der Legionen in der Zeit vom Tode des Augustus bis zum Ende der Prinzipat-Epoche* posamezne važne vire, iz katerih je moči z arheološkimi podatki točno določiti število legij v posameznih provincah in kako njihovo število raste glede na vojaški položaj. Število legij in njih premike nam predočuje tudi več preglednih tabel.

Eric Birley piše o Hadrijanovi mejni politiki v prispevku *Hadrianic Frontier Policy*. Avtor se podrobneje ustavlja ob Hadrijanovem limesu v Britaniji, fossatu Afrike in limesu v Gornji Germaniji ter Panoniji. H koncu navaja splošne sklepe, kako je Hadrijanova politika stremela h gospodarski samostojnosti obmejnih krajev, ker je bila meja le tako dovolj močna.

Sledi članek G. Brusina: *Strutture murarie della romana Aquilea*. V njem podaja ugotovitve izkopavanj v Akvileji, ki se nanašajo na način zidave. Naštevata tudi glavni gradbeni material in opisuje način zidanja v raznih časih pri raznih stavbah, t. j. obzidju, pristanišču ter drugih javnih in zasebnih zgradbah.

Ko govori G. Forni o tribusih v prispevku *Le tribù romane in Pannonia* omenja najprej temeljno delo Kubitschka na tem področju. Omenja pa nekaj popravkov, ki bi jih to delo potrebovalo zaradi novih raziskav. Najprej navaja nekaj tehničnih popravkov, potem pa še potrebne dodatke, tako obravnavo tribusov po imenih cesarjev. Tudi za nekatera panonska mesta so se podatki ob novih najdbah nekoliko spremenili.

F. Fremensdorf navaja v *Der allmähliche Übergang vom Heidentum zum Christentum und von der römischen in die fränkische Zeit unter besonderer Berücksichtigung der Grabungen unter der Severinskirche in Köln* nove sklepe o zgodnjem krščanstvu v Porenju, ki jih je prineslo izkopavanje v Kölnu pod cerkvi sv. Severina. Tu je bilo rimsko pokopališče, kjer so, kakor podatki kažejo, pokopavali tudi kristjane že v 2. stoletju n. š. in pozneje tudi zgradili grobno kapelico, nad njo pa cerkev. Na podlagi opažanj pri teh izkopavanjih in še nekaterih drugih v Kölnu podaja avtor nekaj sklepov glede razvoja in organizacije krščanstva na prehodu iz antike v srednji vek.

J. P. Gillam opisuje rimsko keramiko v severni Britaniji, t. j. na področju Hadrijanovega limesa. Deli jo v keramiko iz časa Flavijcev in Trajana, iz časa Hadrijana in Antoninova ter iz 3. in 4. stoletja n. š. Opisuje posamezne tipe posod in jih ponazarja s slikami. Govori tudi o delavnicih in raznih zgodovinskih dogodkih, ki so kronološki okvir za delitev keramike.